

Класификация на информацията:

Ниво 0, [TLP-WINTE]

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

10/24/2025

X РД09-3310/24.10.2025г.

Регистрационен №

Министерство на образованието и науката

Signed by: Desislava Simeonova Shalganova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията код **041201** „Банково, застрахователно и осигурително дело“ от професионалното направление код **0412** „**Финанси, банково дело и застраховане**“ съгласно приложението.

24.10.2025 г.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

Signed by: Emilia Tzvetanova Lazarova

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ**

Професионално направление				
Код: 0412	Финанси, банково дело и застраховане			
Професия				
Код: 041201	Банково, застрахователно и осигурително дело			
Степени на професионална квалификация	-	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	3	4	-

Утвърдена със Заповед

X

_____
Регистрационен №
Министерство на образованието и науката

София, 2025 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия код 041201 „Банково, застрахователно и осигурително дело“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест;
- указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация;
- критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика;
- образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
- образец на рецензия на дипломен проект.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

1. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Обща икономическа теория, икономическо поведение и вземане на решения

Икономическата наука като наука за производството, разпределението и потреблението на стоките и услугите. Видове пазарни структури от гледна точка на предлагането и търсенето. Еластичност на търсенето и предлагането. Пределна полезност на продуктите и разполагаем доход

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява икономическата наука като наука за производството, разпределението и потреблението на стоките и услугите	20
2. Сравнява различните видове пазарни структури от гледна точка на предлагането и търсенето (монопол, монополистична конкуренция, съвършена конкуренция, олигопол, олигопсон)	20
3. Обяснява еластичността на търсенето под влияние на различните фактори на търсенето и ценовата еластичност на предлагането	20
4. Описва понятията: постоянни и променливи разходи, средни постоянни и средни променливи разходи, пределни, разходи и общи разходи и условията за постигане на вътрешнофирмено равновесие	20
5. Описва влиянието на пределната полезност на продуктите и разполагаемия доход върху потребителските решения (изокости и изокванти)	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Основи на публичните финанси

Същност на публичните финанси. Източници на публични приходи. Видове публични разходи. Публични блага. Баланс на публичния бюджет

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва концепцията за публични финанси и тяхното значение за обществото и икономиката	20

2. Изброява и характеризира основните източници на публични приходи. Дава примери с конкретни данъци и такси	20
3. Идентифицира основните категории публични разходи (например за образование, здравеопазване, инфраструктура) и тяхното значение	20
4. Дефинира публичните блага и определя характеристиките, които ги отличават от частните	20
5. Обяснява концепцията за балансиран публичен бюджет и разликата между излишък и дефицит	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Плащане и платежно посредничество на банките

Понятие за плащане и платежно посредничество. Начини за плащане. Банкова сметка – същност, видове банкови сметки, условия и документи за откриване на банкова сметка. Касови операции по банковите сметки – видове операции и документи. Форми на плащане – наличен превод, кредитен превод, директен дебит, електронни платежни инструменти (ЕПИ), акредитив, плащане с чек

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятията: плащане, платежно посредничество, валута и валутен курс. Изброява начините и средствата за плащане	20
2. Изброява и обяснява видовете банкови сметки	15
3. Обяснява и различава условията и документите за откриване на банкови сметки при физически и юридически лица	20
4. Обяснява видовете касови операции, свързва стандартизираните банкови документи по касови операции и действията на банковия касиер при тяхното извършване	20
5. Обяснява формите на разплащания и изброява реквизитите на платежните документи според формата на плащане	25
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Информационни и комуникационни технологии в банковото, застрахователното и осигурителното дело

Роля на информационните системи за развитие на банковото, застрахователното и осигурителното дело. Използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в банковата сфера на Република България. Използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в застраховането в Република България. Използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в осигуряването в Република България. Данни, удостоверявани с КЕП и ПИК при финансовите разплащания в банковата, застрахователната и осигурителната сфера

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва ролята на информационните системи за оптимизацията на бизнес процесите в сферата	20
2. Описва основните използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в банковата сфера в страната	20
3. Описва основните използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в сферата на застраховането в страната	20
4. Описва основните използвани онлайн системи за разплащане и информационни технологии в сферата на осигуряването в страната	20
5. Определя данните, които се удостоверяват с КЕП или ПИК при финансовите разплащания в банковата, застрахователната и осигурителната сфера	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Дейност на небанковите финансови институции

Видове небанкови финансови институции. Роля на небанковите финансови институции в икономиката. Основни ключови услуги. Правни и регулаторни изисквания, свързани с функционирането на небанковите финансови институции. Значение на небанковите финансови институции във финансовата система на България

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните типове небанкови финансови институции и тяхната роля в икономиката	20
2. Описва ключовите услуги, предлагани от небанковите финансови институции	20

3. Характеризира правните и регулаторни изисквания, свързани с функционирането на небанковите финансови институции	20
4. Описва етапите на процеса на предоставяне на потребителски кредити, включително оценка на кредитоспособността	20
5. Описва различните видове валутни операции и механизмите на валутния пазар	20
Общ брой точки:	100

2. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Основи на бизнес статистиката и визуализацията на данни

Характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт. Абсолютни и относителни статистически величини. Статистическото разсейване, асиметрия и ексцес. Концепцията за темп на нарастване. Таблиците и графиките като средство за представяне на данни, видовете диаграми и значението на визуализацията на данни. Основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява основните характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт	20
2. Описва различните видове абсолютни и относителни статистически величини: алгебрични средни величини, аритметични средни величини, неалгебрични средни величини (мода и медиана)	20
3. Описва статистическото разсейване, асиметрия и ексцес, както и концепцията за темп на нарастване и как се изчислява	20
4. Обяснява какво представляват таблиците и графиките като средство за представяне на данни, както и видовете диаграми и значението на визуализацията на данни	20
5. Описва основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване, като обяснява разликата между генерална съвкупност и статистическа съвкупност, същността на стохастичната грешка в оценката на доверителните интервали и последователността на планиране на обема на проста случайна извадка	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Валутни операции и обмен на валута

Понятието „валута“ и видове валутни операции. Роля на централната банка на валутния пазар. Механизъм на търсенето и предлагането на валутния пазар. Фактори, влияещи на валутните курсове. Документи и стандартни процедури за валутен обмен

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятието валута и различните видове валутни операции	20
2. Описва ролята на централната банка за функционирането на валутния пазар	25
3. Описва механизма на търсенето и предлагането на валутния пазар	20
4. Описва факторите, които влияят на валутните курсове	20
5. Изброява документите, свързани с валутния обмен, и описва стандартна процедура за валутен обмен	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Застрахователно дело

Основи на застраховането и различни видове застраховки. Извършване оценка на риска при застраховки. Подготовка на застрахователни полици. Подаване на искове за покриване на щети

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва принципите на застраховането и различните видове застрахователни продукти, включително здравно, автомобилно, имуществено и животозастраховане	20
2. Представя основните подходи и методи за идентифициране и оценка на застрахователните рискове	20
3. Описва стъпките и действията по подготовката на застрахователни полици, включително правилното попълване на документи и ясното представяне на условия на клиентите	20
4. Представя етапите по подаване и обработка на искове за покриване на щети, включително подготовка на необходимата документация и проследяване на исковите случаи	20
5. Описва стъпките по представяне и предлагане на застрахователните продукти и застрахователните услуги на клиенти при директни продажби	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Осигурително дело

Основни принципи на социалното осигуряване. Видове осигуряване. Основни стълбове, елементи и институции на пенсионното и здравното осигуряване. Видове осигуровки и приложението им в практиката. Правата на осигурените лица в системата на социалното осигуряване. Задълженията и отговорностите на осигурените лица

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява основните принципи на социалното осигуряване	20
2. Описва различните видове осигуряване, включително задължително пенсионно осигуряване, допълнително пенсионно осигуряване и доброволно пенсионно осигуряване, както и задължително и доброволно здравно осигуряване	20
3. Описва основните стълбове, елементи и институции на пенсионното и здравното осигуряване	20
4. Изброява основните видове социални осигуровки, като посочва тяхното практическо приложение и целите им	20
5. Обяснява правата и задълженията на осигурените лица	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Основи на финансите и финансовото управление

Същност и роля на парите. Функции на парите. Основни елементи и принципи на функциониране на финансовата система. Лихва и лихвен процент. Фактори, които оказват влияние върху размера на лихвата

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва същността и ролята на парите и различни видове пари (например налични пари, електронни пари)	20
2. Обяснява основните функции на парите	20
3. Обяснява някои от основните елементи и принципи на функциониране на финансовата система и основната роля на централната банка	25
4. Описва понятията лихва и лихвен процент и тяхното влияние върху стойността на парите, както и различните видове лихва и лихвени проценти	20
5. Определя факторите, които оказват влияние върху размера на лихвата	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Маркетинг на финансовите услуги

Ключови елементи на маркетинговите дейности във финансовите услуги. Планиране и реализация на маркетингови кампании. Методи за провеждане на пазарни изследвания и анализи. Техники за събиране на цялостна информация за целевия пазар. Принципи на маркетинговите стратегии във финансовите дейности. Фактори, влияещи върху финансовите услуги

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 6</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва ключови елементи и дейности на маркетинговите дейности в сферата на финансовите услуги	20
2. Описва етапите на планиране и реализация на маркетингови кампании	20
3. Описва методите за провеждане на пазарни изследвания и анализи и техники за събиране на цялостна информация за целевия пазар	20
4. Познава принципите на маркетинговите стратегии във финансовите дейности	20
5. Познава факторите, влияещи върху пласиране на финансовите услуги	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Административна и организационна дейност в банковото, застрахователното и осигурителното дело

Административни процеси и документооборот. Основни изисквания на българското законодателство и законодателството на Европейския съюз. Методи за ефективна организация на дейностите. Процедури и стандарти за делова кореспонденция. Правила за обработка на кореспонденция. Информационни технологии и специализирани софтуерни приложения за осъществяване на документооборота и кореспонденцията

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва административните процеси и документооборота в банковото, застрахователното и осигурителното дело	20
2. Описва основните изисквания на българското законодателство и законодателството на Европейски съюз при административното управление и създаването на административни и делови документи	20
3. Обяснява методите за ефективна организация на дейностите в банките, небанковите кредитни институции, застрахователните и осигурителните дружества	20

4. Описва процедурите и стандартите за делова кореспонденция и правилата за обработка на кореспонденция	20
5. Описва информационните технологии и специализирани софтуерни приложения за осъществяване на документооборота и кореспонденцията	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Корпоративни финанси

Същност на корпоративните финанси и тяхното значение за управлението на фирмите. Основни цели на финансовото управление. Ролята на финансовите мениджъри. Лихва и лихвен процент и влиянието им върху стойността на парите. Нетна настояща стойност и бъдеща стойност на парите

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 8</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва същността на корпоративните финанси и тяхното значение за управлението на фирмите	20
2. Изброява основните цели на финансовото управление: максимизиране на стойността на фирмата, управление на риска и осигуряване на ликвидност	20
3. Обяснява ролята на финансовите мениджъри в процеса на вземане на решения	20
4. Обяснява понятията лихва и лихвен процент и тяхното влияние върху стойността на парите, както и какво е нетна настояща стойност (ННС) и бъдеща стойност (БС) на парите	20
5. Обяснява какво представлява паричния поток, основните компоненти на оборотния капитал и как се управлява оборотният капитал за оптимизиране на ликвидността и рентабилността	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Управление на паричните потоци и оборотния капитал

Същност и роля на управлението на паричните потоци за фирменото управление. Същност на оборотния капитал. Ликвидност и рентабилност. Изчисляване на рентабилност

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва същността и ролята на управлението на паричните потоци	20
2. Дефинира понятието оборотен капитал и неговите елементи	20
3. Дефинира понятията ликвидност и основните видове рентабилност	20

4. Описва възможни мерки и действия за поддържане на ликвидността и повишаване на рентабилността на вложените средства, на приходите от продажби, на активите и др., включително начините на изчисляване на рентабилност на приходите от продажбите и рентабилност на активите	20
5. Методи за оценка на инвестиционни проекти	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Банково дело

Характеристики и дефиниция на банките и банковата система, минимални изисквания за извършване на банкова дейност. Видове банки. Основни функции на банките. Принципи за финансова стабилност и регулиране на банките. Процесите, свързани с кредитирането, влогонабирането и банковите разплащания в техните различни форми

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятията „банка“ и „банкова система“ и описва минималните изисквания за извършване на банкова дейност	20
2. Описва видовете банки (централна банка, търговски банки, инвестиционни, частни и държавни и др.)	20
3. Обяснява основните функции на банките и техните услуги	20
4. Обяснява принципите на финансова стабилност и регулиране на банките	20
5. Представя основните процеси, свързани с кредитирането, влогонабирането и банковите разплащания в техните различни форми	20
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информацията относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;

– начините за оценка на тестовите резултати;

– времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора;

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- За втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия;
- За трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпит на тема №	I степен на професионална квалификация Тежест 30%		II степен на професионална квалификация Тежест 40%		III степен на професионална квалификация Тежест 50%		IV степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	-	-	4	20	2	10	-	-
2	-	-	4	20	2	10	-	-
3	-	-	4	20	2	10	-	-
4	-	-	4	20	2	10	-	-
5	-	-	4	20	2	10	-	-
6	-	-			2	10	-	-

7	-	-			2	10	-	-
8	-	-			2	10	-	-
9	-	-			2	10	-	-
10	-	-			2	10	-	-
	-	-	20	100	20	100	-	-

Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки.

При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.

V. УКАЗАНИЕ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведение) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заключението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използвана в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

б) Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; брой редове в стр.: 30; брой на знаците: 60 знака в ред; общ брой на знаците в 1 стр.: 1800 – 2000 знака;

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

<i>Критерии за оценяване</i>	<i>Максимален брой точки</i>
<i>1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект</i>	20
1.1. Логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. Задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. Използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. Стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5
<i>2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати</i>	20
2.1. Изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. Оригиналност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. Задълбоченост и обосновааност на предложенията и насоките	4
<i>3. Представяне на дипломния проект</i>	20
3.1. Представянето на разработката по темата е ясно и точно	5
3.2. Онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10

3.3. Умения за презентиране	5
4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект	30
4.1. Разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. Логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10
4.3. Съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност	10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване на компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

4.2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда^{1*}	да/не
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилен подбор на количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20

^{1*} Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 041201 „Банково, застрахователно и осигурително дело“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация – в съотношение 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,6 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.
- за трета степен на професионална квалификация - в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията плюс $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

IX. АВТОРСКИ ЕКИП

Националната изпитна програма е разработена по проект BG05SFPR001-3.001-0001 „Модернизирание на професионалното образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

X. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код ..... „.....“

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....

*(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното
съдържание)*

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....
Председател **на** **изпитната**
комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция: .....
(име, фамилия)
(подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ..... СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА
ПРОФЕСИЯТА**

по професия код ..... „.....“

Индивидуална задание № . . . .

На

.....
(трите имена на ученика/обучавания)

..... клас/курс, начална дата на изпита: ..... начален час: .....

крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита: .....

1. Да се.....

(вписва се темата на индивидуалното задание)

а. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/
обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

**ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код ..... „.....“

На.....ученик от .....клас
(трите имена на ученика)

Тема:.....

.....
Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

.....
График за изпълнение:

а) дата на възлагане на дипломния проект .....

б) контролни проверки и консултации .....

.....
в) краен срок за предаване на дипломния проект .....

Ученик: .....
(име, фамилия) (подпис)

Ръководител-консултант: .....
(име, фамилия) (подпис)

Директор: .....
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

4. Рецензия на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител-консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката..... да бъде допуснат/а до защита пред членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект в теоретичната и практическата част.

Гр./с. ....20..... г.

Рецензент: .....

гр./с. ....

(подпис)